

Predicting adjustment of students based on school culture: The mediating role of quality of life at school

Seyed Alireza Ghasemi¹ | Hossein Khosravi² | Minoo Miri³ | Hadi PourShafei⁴ | Faezeh Khosravi⁵

1. M.A. Student in Educational Psychology, Department of Psychology, Birjand University, Birjand, Iran. **E-mail:** S.alirezaghasemi@birjand.ac.ir
2. Master of Educational Management, Department of Educational Sciences, Birjand University, Birjand, Iran. **E-mail:** hosseinkhosravite@birjand.ac.ir
3. **Corresponding Author**, Assistant Professor, Department of Psychology and Counseling, Farhangian University, PO Box 889-14665, Tehran, Iran. **E-mail:** m.miri@cfu.ac.ir
4. Associate Professor of Educational Management, Department of Educational Sciences, Birjand University, Birjand, Iran. **E-mail:** hpourshafei@birjand.ac.ir
5. Master's student of Iranian Islamic History, Birjand University, Department of History, Birjand, Iran. **E-mail:** faziii3591@gmail.com

Article Info

Article Type:
Research Article

Received Date:
25 April 2023

Received in Revised From:
02 August 2023

Accepted Date:
21 September 2023

Published Online:
21 December 2023

Keywords:

Adjustment, School Culture,
Quality of Life at School

Abstract

The current research was conducted with the aim of predicting the adjustment of students based on school culture with the mediating role of quality of life at school. The research method was descriptive and correlational. The statistical population of the research was 2444 ninth-grade male students of Birjand city in the academic year of 2022-2023, which 334 were selected as a sample according to Krejcie and Morgan's table and with Multistage cluster random sampling method. The research tools were Higgins-D'Alessandro & Sath's school culture questionnaires (1988), Sinha & Singh (1993) student adjustment and Williams & Batten's (1981) Quality of life at School questionnaires. Pearson's correlation coefficient test and structural equation approach and SPSS-26 and AMOS software were used for data analysis. All the coefficients of the direct path related to the relationship between school culture, quality of life in school and students' adjustment are positive and significant ($p < 0.01$). The path coefficient of the indirect relationship between school culture and adjustment, through the mediating variable of quality of life in school, is significant at the alpha level of 0.01. The goodness-of-fit index of the root of the approximation error is equal to 0.076 and the standard root of the residual variance is equal to 0.054, which indicates the good fit of the model. According to the findings, it is possible to predict students' adjustment through school culture and quality of life at school. The results have practical implications for psycho-educational interventions that improve the quality and conditions of students' academic life in school and the development of school culture with the help of administrators, teachers and school counselors.

Cite this article: Ghasemi, S.A., Khosravi, H., Miri, M., PourShafei, H., & Khosravi, F. (2023). Predicting adjustment of students based on school culture: the mediating role of quality of life at school. *Journal of Educational Psychology Studies*, 20(51), 82-104.
DOI: 10.22111/JEPS.2023.45461.5377

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پیش‌بینی سازگاری دانش‌آموزان بر اساس فرهنگ مدرسه‌ای: نقش میانجی کیفیت زندگی در مدرسه

سیدعلیرضا قاسمی^۱ | حسین خسروی^۲ | مینو میری^۳ | هادی پورشافعی^۴ | فائزه خسروی^۵

۱. دانشجوی کارشناسی‌ارشد روانشناسی تربیتی، گروه روانشناسی، دانشگاه بیرجند، بیرجند، ایران. s.alirezaghasemi@birjand.ac.ir. **رایانامه:**
۲. کارشناسی‌ارشد مدیریت آموزشی، گروه علوم تربیتی، دانشگاه بیرجند، بیرجند، ایران. hosseinkhosravite@birjand.ac.ir. **رایانامه:**
۳. نویسنده مسئول، استادیار، گروه آموزشی روانشناسی و مشاوره، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران. m.miri@cfu.ac.ir. **رایانامه:**
۴. دانشیار مدیریت آموزشی، گروه علوم تربیتی، دانشگاه بیرجند، بیرجند، ایران. hpourshafei@birjand.ac.ir. **رایانامه:**
۵. دانشجوی کارشناسی‌ارشد تاریخ ایران اسلامی، دانشگاه بیرجند، گروه تاریخ، بیرجند، ایران. faziii3591@gmail.com. **رایانامه:**

اطلاعات مقاله	چکیده
<p>نوع مقاله: مقاله پژوهشی</p> <p>تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۲/۰۵</p> <p>تاریخ ویرایش: ۱۴۰۲/۰۵/۱۱</p> <p>تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۶/۳۰</p> <p>تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۰۹/۳۰</p> <p>واژگان کلیدی: سازگاری، فرهنگ مدرسه، کیفیت زندگی در مدرسه</p>	<p>پژوهش حاضر به‌منظور پیش‌بینی سازگاری دانش‌آموزان بر اساس فرهنگ مدرسه‌ای با نقش میانجی کیفیت زندگی در مدرسه انجام گرفت. روش پژوهش توصیفی و از نوع همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش، دانش‌آموزان پسر پایه نهم شهرستان بیرجند در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ به تعداد ۲۴۴۴ نفر بودند که طبق جدول کرجسی و مورگان و با روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای، ۳۳۴ نفر به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار پژوهش، پرسشنامه‌های فرهنگ مدرسه هیگینز دی الساندرو و ساد (۱۹۸۸)، سازگاری دانش‌آموزان سینها وسینگ (۱۹۹۳) و کیفیت زندگی در مدرسه ویلیامز و باتن (۱۹۸۱) بودند. از آزمون ضریب همبستگی پیرسون و رویکرد معادلات ساختاری و نرم‌افزارهای SPSS-26 و AMOS جهت تحلیل داده‌ها استفاده شد. بررسی‌ها نشان می‌دهد تمامی ضرایب مسیر مستقیم مربوط به رابطه بین فرهنگ مدرسه‌ای با کیفیت زندگی در مدرسه و سازگاری دانش‌آموزان، مثبت و معنی‌دار است ($P < 0/01$). هم‌چنین ضریب مسیر رابطه غیرمستقیم بین فرهنگ مدرسه‌ای با سازگاری، از طریق متغیر میانجی کیفیت زندگی در مدرسه، در سطح آلفای ۰/۰۱ معنی‌دار است. شاخص برازندگی ریشه واریانس خطای تقریب برابر ۰/۰۷۶ و ریشه استاندارد واریانس باقی‌مانده برابر با ۰/۰۵۴ است که نشان دهنده برازش مطلوب مدل است. باتوجه به یافته‌ها، می‌توان از طریق فرهنگ مدرسه‌ای و کیفیت زندگی در مدرسه، سازگاری دانش‌آموزان را پیش‌بینی کرد. لذا نتایج پژوهش دارای تلویحات کاربردی برای مداخلات روانی-تربیتی است که با بهبود کیفیت و شرایط زندگی تحصیلی دانش‌آموزان در مدرسه و رشد فرهنگ مدرسه‌ای به کمک مدیران، معلمان و مشاوران مدارس، سازگاری دانش‌آموزان رشد یابد.</p>

استناد به این مقاله: قاسمی، سیدعلیرضا؛ خسروی، حسن؛ میری، مینو؛ پورشافعی، هادی و خسروی، فائزه. (۱۴۰۲). پیش‌بینی سازگاری دانش‌آموزان بر اساس فرهنگ مدرسه‌ای: نقش میانجی کیفیت زندگی در مدرسه. *مجله مطالعات روانشناسی تربیتی*، ۲۰(۵۱)، ۸۲-۱۰۴

DOI: 10.22111/JEPS.2023.45461.5377

مقدمه

در کتب متعدد، نوجوانی را دوره گذار از کودکی به بزرگسالی و سرشار از تغییرات گسترده در تمامی ابعاد جسمانی و روان‌شناختی می‌دانند (حسین‌زاده، ۱۴۰۱). شکوفایی غریزه جنسی، تثبیت و تحکیم علایق و منافع شغلی و اجتماعی و میل به آزادی و استقلال، از ویژگی‌های مهم این دوره است (حسینیان و همکاران، ۱۴۰۱). دلا باررا (۲۰۱۹)، معتقد است بسیاری از نوجوانان در سازگاری ۲ با بسیاری از چالش‌های این دوره زندگی که شامل چالش‌های روانی، عاطفی و اجتماعی و تحصیلی است، با مشکل مواجه‌اند. در همین راستا، در دهه‌های اخیر سازگاری نوجوانان و جوانان به‌عنوان یکی از مهم‌ترین نشانه‌های سلامت روان، یکی از مسائلی است که توجه بسیاری از روان‌شناسان را به خود جلب کرده است (آرشی ۳، ۲۰۲۲؛ یزدانی و همکاران، ۱۴۰۱؛ بومن ۴ و همکاران، ۲۰۱۹). سازگاری، انطباق متوالی با تغییرات و ایجاد ارتباط بین فرد و محیط به‌نحوی که حداکثر خویشتن‌سازی را همراه با رفاه اجتماعی ضمن رعایت حقایق خارجی امکان‌پذیر سازد اطلاق می‌گردد (دانشمندی و جهان، ۱۴۰۰). به‌عبارتی‌دیگر، سازگاری به روش پذیرش و انجام رفتار و کردار مناسب و تغییرات محیطی اشاره دارد و مفهوم متضاد آن ناسازگاری است (اکبری بورنگ و همکاران، ۱۴۰۱) که به معنای واکنش نامتناسب یا «ناسازگارانه» فرد به حضور یک یا چند عامل استرس‌زا است (کوئرو ۵ و همکاران، ۲۰۲۳).

سازگاری دانش‌آموزان مفهومی چندوجهی است که علاوه بر تحصیل، انگیزه و عاطفه و رابطه آن‌ها را با دیگران را نیز شامل می‌شود (فیف‌تینووا ۶، ۲۰۲۱؛ لیران و میلر ۷، ۲۰۱۹). بر همین اساس باید اشاره کرد که سازگاری اجتماعی ۸ یکی از مؤلفه‌های سازگاری است و به معنای پاسخ دادن مناسب به نیازهای خود در رابطه فرد و محیط اشاره دارد (خساره و همکاران، ۱۴۰۱) و می‌تواند به‌وسیله وفق دادن خود با محیط یا تغییر محیط اطراف برای رفع نیازها و رسیدن به وضعیت مطلوب ایجاد شود (شانکار اسریواستاوا ۹، ۲۰۱۸؛ عینی و همکاران، ۱۴۰۱). به بیانی دیگر، سازگاری اجتماعی شامل سازگاری فرد با محیط اجتماعی خود است که این سازگاری ممکن است با تغییر دادن خود و یا محیط به دست آید (وئوق و همکاران، ۱۴۰۱). از سویی دیگر، سازگاری آموزشی-تحصیلی ۱۰، یکی دیگر از ابعاد سازگاری روانی است که همواره مدنظر متخصصان تعلیم و تربیت بوده (مرتضایی و همکاران، ۱۴۰۰) و به مجموعه واکنش‌هایی که به کمک آن‌ها فرد آماده می‌شود تا پاسخی هماهنگ با شرایط مدرسه و فعالیت‌های مدرسه‌ای، ارائه دهد اطلاق می‌گردد (اخوی ثمرین و

1 De la Barrera

2 Adjustment

3 Arshi

4 Bowman

5 Quero

6 Fiftinova

7 Liran & Miller

8 Social adjustment

9 Shankar Srivastava

00 academic adjustment

همکاران، ۱۴۰۱؛ پارامو^۱ و همکاران، ۲۰۲۰). هم‌چنین سازگاری تحصیلی به معنای توانمندی یادگیرندگان در کنار آمدن هماهنگ و موزون با شرایط تحصیلی در مدرسه و نقش‌هایی که در این زمینه بر عهده اوست نیز، تعریف می‌شود (محمدپور و همکاران، ۱۴۰۲). علاوه بر این، سازگاری عاطفی-هیجانی^۲ دیگر جنبه سازگاری است و به مجموعه‌ای از حالات روان‌شناختی مانند سلامت روانی مطلوب، رضایت از زندگی فردی و تطابق میان احساسات، فعالیت و افکار گفته می‌شود (اوکرن^۳ و همکاران، ۲۰۲۲) و مکانیسمی است که فرد به‌وسیله آن به ثبات عاطفی می‌رسد (موسوی و همکاران، ۱۳۹۹). به لحاظ نظری، سازگاری هیجانی، به کمک مشخصه‌هایی مانند مقابله با هیجانات منفی، کنترل افکار و باورهای غیرمنطقی و توانمندی در کنترل تکانه‌ها در مواجهه با موقعیت‌های تنش‌زا تعریف می‌شود (رحمانی بادی و همکاران، ۱۴۰۰).

به نظر می‌رسد یکی از عوامل مؤثر بر احساس، ادراک، تفکر، طرز برخورد، رفتار و عمل نوجوانان، فرهنگ مدرسه^۴ است (حافظ کمال، ۱۴۰۱). مدرسه محلی است که هرکسی از طریق آن به‌نوعی وارد جامعه شده و جامعه را طوری که یاد گرفته، می‌سازد (خالقی و همکاران، ۱۴۰۱)؛ بنابراین، فرهنگ مدرسه که بر عملکرد همه اعضای مدرسه از جمله دانش‌آموزان تأثیر دارد، عاملی مهم و ضروری به نظر می‌رسد (ژیلاو و همکاران، ۲۰۲۳). در همین راستا، فرهنگ مدرسه-ای مجموعه‌ای است از اصول اساسی و راه‌حل‌های مشترک برای مشکلات جهانی تطابق بیرونی (چگونه زنده بمانیم) و انسجام درونی (چگونه کنار هم بمانیم) (استادرحیمی و فتحی، ۱۴۰۰). به عقیده زاهدبابلان و همکاران (۱۴۰۰) فرهنگ مدرسه در واقع همان ارزش‌ها، باورها و هنجارهایی است که بر فضای آن مدرسه حاکم است. فرهنگ مدرسه شامل شش رکن رهبری همیارانه، حمایت همکاران، اشتراک یادگیری، توسعه حرفه‌ای، مشارکت معلمان و وحدت هدف است (زاهدبابلان و همکاران، ۱۴۰۱). در واقع زمانی که فرهنگ مدرسه در سطح مطلوبی قرار داشته باشد، دانش‌آموزان آموزش خوبی دریافت کرده، مطالب مفیدی یاد می‌گیرند، با یکدیگر تعامل خوبی داشته و روابط سازنده‌ای برقرار می‌کنند (اصغرنژاد و همکاران، ۱۴۰۱). این نکته را نیز باید متذکر شد که فرهنگ مدرسه توسط اعضای مدرسه از جمله کارکنان، دانش‌آموزان و والدین ساخته می‌شود و شامل نگرش‌ها، دیدگاه‌ها و باورهای اعضای مدرسه در زمینه‌های مختلف از جمله نظم و انضباط، انسجام مدرسه، میزان ارزشمندی موفقیت، کیفیت آموزش و زندگی افراد حاضر در مدرسه از جمله دانش‌آموزان، مشارکت و همکاری و روابط حمایت‌گرانه میان اعضای مدرسه می‌باشد (شنیدرع و همکاران، ۲۰۱۷). در همین راستا ثابت شده است که ایجاد فرهنگ مدرسه‌ای مثبت به طور قابل توجهی فرایند تحول در آموزش، توانمندسازی و عملکرد مدرسه، و توسعه حرفه‌ها معلمان را در مدارس تسهیل می‌کند (کاراداغ^۷ و همکاران، ۲۰۲۰). در پژوهش‌های

1 Paramo

2 Emotional adjustment

3 Okorn

4 School Culture

5 Xia

6 Schneider

7 Karadag

صورت گرفته، رابطه میان سطح بالای فرهنگ مدرسه و خودکارآمدی معلمان (لیو و همکاران، ۲۰۲۱)، خلاقیت سازمانی و اشتیاق شغلی معلمان (زاهدبابلان و همکاران، ۱۴۰۰)، رشد ارزش‌های شخصیتی دانش‌آموزان (ویدودو، ۲۰۲۳)، بهزیستی تحصیلی دانش‌آموزان (اصغرنژاد و همکاران، ۱۴۰۱) و شادکامی و بهبود یادگیری دانش‌آموزان (دانیاتی و همکاران، ۲۰۱۹) تأیید شده است. همچنین در پژوهش کریمی دشتکی (۱۴۰۲) مشخص شد رشد فرهنگ مدرسه‌ای اشتیاق دانش‌آموزان برای حضور در مدرسه، تحصیل و یادگیری در آنان را رشد داده و با تقویت جو مثبت کلاسی از طریق بهبود تعاملات و سازگاری اجتماعی میان تمامی افراد در مدرسه، موجبات رشد تحصیلی دانش‌آموزان را فراهم می‌آورد.

دانش‌آموزان به دلیل اینکه نقش مهمی در اداره آینده کشور به عهده‌دارند، سلامت جسم و روان آن‌ها رابطه مستقیمی با سلامت آینده جامعه دارد (خانی و همکاران، ۱۴۰۱). از آنجایی که یکی از شاخصه‌های اصلی سلامت روان در زندگی، کیفیت زندگی است (باقری و همکاران، ۱۴۰۱)، سازمان بهداشت جهانی به دلیل اهمیت کیفیت زندگی دانش‌آموزان در مدرسه و پیامدهای ناشی از آن، اخیراً نیاز کشورها به ارتقا و بهبود با رفتار مدرسه و افزایش بهداشت دانش‌آموزان را در قالب کیفیت زندگی در مدرسه ۴ مطرح ساخته است (بریمانی و مظفری، ۱۴۰۱). کیفیت زندگی در مدرسه عبارت است از بهزیستی و رضایت کلی دانش‌آموزان از جنبه‌های مثبت و منفی که ریشه در فعالیت‌های درون مدرسه‌ای دارد (رنجبری، سلیمانی ملایوسف، ۱۴۰۱). دوره نوجوانی که دوره انتقال به بزرگسالی است، در مدارس سپری می‌شود (محسنی و همکاران، ۱۴۰۱)؛ بنابراین کیفیت زندگی دانش‌آموزان نوجوان در مدارس، حائز اهمیت است (میر اکبرزاده و همکاران، ۱۴۰۰). به عقیده احمدی و امیدوار (۲۰۲۲)، کیفیت زندگی در مدرسه، از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر کیفیت زندگی و سلامت روان دانش‌آموزان نوجوان است. کیفیت زندگی در مدرسه مفهومی است که با طراحی روش‌های آموزشی، قابل‌بهبود است (تورامان و آیسچیک، ۲۰۱۹) و بیانگر سطح رضایت دانش‌آموزان از زندگی روزانه خود در مدرسه است (کیانی و کریمیان‌پور، ۱۳۹۸). کیفیت زندگی در مدرسه مفهومی است که بر جنبه‌های رسمی و غیررسمی مدرسه تأثیر می‌گذارد و تحت تأثیر اجتماع، تجارب افراد و روابط با همسالان قرار دارد (بوتلهو و همکاران، ۲۰۲۱). طبق نتایج پژوهش‌های آنتیلا و سوندلر نیلسن (۲۰۱۹)، زاهدبابلان و همکاران (۱۳۹۶)، میراکبرزاده و همکاران (۱۴۰۰)، دهواری و همکاران (۱۴۰۰) و گوندوگن و ازگن (۲۰۲۰) کیفیت زندگی در مدرسه با یادگیری بهتر دانش‌آموزان، نگرش مثبت به مدرسه، موفقیت تحصیلی، پیشرفت تحصیلی، پذیرش مسئولیت و تعهد در قبال تکالیف مدرسه، احساس تعلق به

1 Liu

2 Widodo

3 Daniati

4 Quality of Life at School

5 Ahmadi & Omidvar

6 Toraman & Aycicek

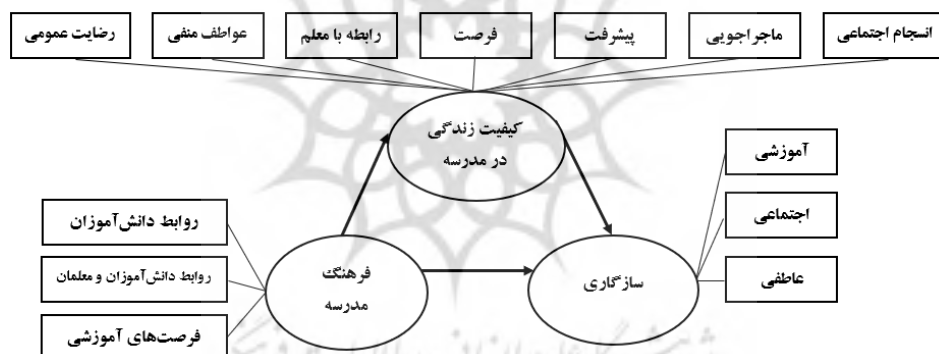
7 Botelho

8 Anttila & Svendler Nielsen

9 Gundogan & Ozgen

مدرسه، خودپنداره تحصیلی، بهزیستی روان‌شناختی، اشتیاق تحصیلی، انگیزه بیش‌تر برای فعالیت و کسب نتیجه و شادکامی، رابطه مثبت و با بروز رفتارهای نابهنجار و فرسودگی تحصیلی، رابطه منفی دارد. علاوه بر این‌ها در تحقیق سلطان تبار شهاب‌الدینی و همکاران (۱۴۰۲)، مشخص شد میان کیفیت زندگی خانوادگی و سازگاری نوجوانان ارتباط مثبتی وجود دارد به طوری که در خانواده‌های بد سرپرست و بی‌سرپرست، شاهد رفتارهایی از نوجوانان این خانواده‌ها هستیم که نشان از سازگاری اجتماعی پایین آنان دارد.

با عنایت به توضیحات فوق به نظر می‌رسد بهبود فرهنگ مدرسه می‌تواند با سازگاری دانش‌آموزان نوجوان رابطه داشته و موجبات افزایش آن را فراهم آورد. هم‌چنین تصور می‌شود که فرهنگ مدرسه از طریق کیفیت زندگی در مدرسه نیز بتواند با سازگاری نوجوانان رابطه مثبت برقرار نماید. هم‌چنین مرور پیشینه پژوهش نشان می‌دهد تاکنون پژوهشی به بررسی نقش فرهنگ مدرسه‌ای در سازگاری دانش‌آموزان نوجوان نپرداخته است. لذا با توجه به فرضیه مطرح‌شده و هم‌چنین خلأ پژوهشی موجود، مطالعه حاضر باهدف پیش‌بینی سازگاری دانش‌آموزان نوجوان بر اساس فرهنگ مدرسه با تأکید بر نقش میانجی کیفیت زندگی در مدرسه، انجام‌گرفته است. بر همین اساس شکل ۱، مدل مفهومی پژوهش حاضر را نشان می‌دهد.

نمودار ۱. مدل مفروض رابطه فرهنگ مدرسه با سازگاری دانش‌آموزان از طریق کیفیت زندگی در مدرسه

روش

پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش حاضر، متشکل از کلیه دانش‌آموزان پسر پایه نهم شهرستان بیرجند، مرکز استان خراسان جنوبی، در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲، به تعداد ۲۴۴۴ بودند که طبق جدول نمونه‌گیری کرجسی و مورگان ۱ با شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی چندمرحله‌ای، تعداد ۳۳۴ نفر به‌عنوان حجم نمونه، پرسشنامه‌های توزیع‌شده را تکمیل نمودند. بر اساس نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انجام‌گرفته، نخست از هر منطقه جغرافیایی شهرستان بیرجند (چهار منطقه مصوب شهرداری شهرستان بیرجند)، به‌طور تصادفی، سه مدرسه متوسطه اول به‌طور تصادفی انتخاب شدند و از هر مدرسه، دو کلاس پایه نهم انتخاب شدند. جهت تحلیل داده‌های

حاصل از تکمیل پرسشنامه‌ها و تبیین مدل ساختاری پژوهش، از نرم‌افزارهای SPSS نسخه ۲۶ و AMOS استفاده شد.

پرسشنامه فرهنگ مدرسه هیگینز دی الساندرو و ساد (SC): پرسشنامه فرهنگ مدرسه توسط هیگینز

دی الساندرو و ساد (۱۹۸۸) به منظور سنجش فرهنگ مدرسه طراحی و تدوین شده است. این پرسشنامه داری ۲۵ سؤال و ۴ مؤلفه است. در پژوهش غلامی (۱۳۹۲) این پرسشنامه به ۱۸ سؤال و ۳ مؤلفه روابط دانش‌آموزان، روابط دانش‌آموزان و معلمان و فرصت‌های آموزشی تقلیل یافته است و بر اساس طیف پنج گزینه‌ای لیکرت (کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم) به سنجش فرهنگ مدرسه می‌پردازد. اعتبار یا روایی با این مسئله سروکار دارد که یک ابزار اندازه‌گیری تا چه حد چیزی را اندازه می‌گیرد که ما فکر می‌کنیم (سرمد و همکاران، ۱۴۰۱). هیگینز دی الساندرو و ساد (۱۹۹۸) پایایی خرده مقیاس روابط دانش‌آموزان را ۰/۸۰، روابط دانش‌آموزان و معلمان را ۰/۸۲ و پایایی فرصت‌های آموزشی را ۰/۸۵ گزارش کرده‌اند. در پژوهش محمودی سردره و همکاران (۱۴۰۱) روایی محتوایی این پرسشنامه، با استفاده از روش تحلیل گویه از ۱۷ نفر از خبرگان و اعضای هیئت‌علمی محاسبه گردید. کمترین و بیشترین ضریب همبستگی گویه‌ها در بازه ۰/۷۱-۰/۴۱ قرار داشت که در سطح ۰/۰۱ معنی‌دار بود. برای محاسبه پایایی ابزار نیز از روش آلفای کرونباخ استفاده شد که ضریب ۰/۸۶ حکایت از پایایی مناسب گویه‌های پرسشنامه بود. در پژوهش سلیمان پور عمران (۱۴۰۰)، ضریب آلفای کرونباخ به‌دست‌آمده جهت تعیین پایایی پرسشنامه مذکور، مقدار ۰/۸۳ به‌دست‌آمد. در پژوهش حاضر میزان پایایی پرسشنامه مذکور با روش آلفای کرونباخ مقدار ۰/۸۸ به دست آمد. ضمناً شاخص AVE در راستای تعیین روایی همگرایی پرسشنامه، مقدار ۰/۸۱ محاسبه گردید.

پرسشنامه سازگاری دانش‌آموزان سینه‌ها و سینگ (AAQ): این پرسشنامه در سال ۱۹۹۳ در هند، توسط

سینه‌ها و سینگ ۲ به‌منظور تعیین میزان سازگاری اجتماعی، عاطفی و آموزشی دانش‌آموزان ساخته شده است و شامل ۶۰ سؤال ۲ گزینه‌ای با گزینه‌های بلی و خیر است که در ایران احقر و شریفی در سال ۱۳۸۴ فرم ۵۵ سؤالی این مقیاس را در قالب یک طرح پژوهشی و بر روی نمونه ۳۰۰۰ نفری از دانش‌آموزان مقاطع مختلف تحصیلی موردبررسی قرار داده‌اند. نمره‌گذاری این آزمون به‌صورت صفر و یک است که نمره بالا نشان‌دهنده ناسازگاری و نمره پایین نشان‌دهنده سازگاری است. سازندگان آزمون ضریب پایایی این آزمون را با روش‌های دونیمه کردن، بازآزمایی و کودر ریچاردسون به ترتیب ۰/۹۵، ۰/۹۳ و ۰/۹۴ گزارش کرده‌اند. پایایی خرده مقیاس‌های سازگاری اجتماعی، عاطفی و آموزشی به ترتیب ۰/۹۶، ۰/۹۴ و ۰/۹۶ به‌دست‌آمده است. در تحقیقات عمادی و مظفری مکی آبادی (۱۳۹۵)، وثوق و همکاران (۱۴۰۱) و سلطانی و همکاران (۱۴۰۱)، روایی محتوایی این آزمون را متخصصان روان‌شناسی، روان‌سنجی و مشاوره تأیید کردند. در پژوهش شهریار سرحدی و همکاران (۱۳۹۹) ضریب آلفای کرونباخ این پرسشنامه، ۰/۸۸ گزارش شد. در پژوهش بشرپور و

1 Higgins-D'Alessandro & Sath

2 Sinha & Singh

عینی (۱۴۰۱) ضریب اعتبار مقیاس با استفاده از آلفای کرونباخ $0/81$ به دست آمد و برای روایی سازه از تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد که شاخص‌های به دست آمده ($AGFI=0/98$ ، $GFI=0/99$ ، $RMSEA=0/02$) برازندگی مناسب مدل تک عاملی مقیاس با داده‌ها را نشان دادند و پایایی پرسشنامه به روش آلفای کرونباخ برابر $0/78$ به دست آمد. پایایی این پرسشنامه در تحقیق اینانلو و قمری (۱۴۰۰) بر اساس نتایج حاصل از اجرا روی نمونه ۳۰ نفری و محاسبه ضریب آلفای کرونباخ، $0/86$ بوده است. در پژوهش حاضر میزان پایایی پرسشنامه مذکور با روش آلفای کرونباخ مقدار $0/87$ به دست آمد. علاوه بر این، شاخص AVE در راستای تعیین روایی همگرایی پرسشنامه، مقدار $0/79$ بود.

پرسشنامه کیفیت زندگی در مدرسه ویلیامز و باتن (QOSL): پرسشنامه کیفیت زندگی در مدرسه شامل ۳۹ سؤال و هدف از آن بررسی کیفیت زندگی دانش آموزان در مدرسه از ابعاد مختلف (رضایت عمومی، عواطف منفی، رابطه با معلم، فرصت، پیشرفت، ماجراجویی، انسجام اجتماعی) و توسط ویلیامز و باتن ۱ در سال ۱۹۸۱ تدوین شده است. نمره‌گذاری این پرسشنامه از طریق یک طیف لیکرت ۵ درجه‌ای (کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم) انجام می‌شود. در پژوهش سلطانی شال و همکاران (۱۳۹۰) روایی همگرایی پرسشنامه کیفیت زندگی در مدرسه با بررسی همبستگی آن با پرسشنامه‌های خودکارآمدی عمومی و مقیاس سازگاری نوجوانان محاسبه و تأیید گردید. همچنین پایایی پرسشنامه با قابلیت اعتماد آن با استفاده از روش اندازه‌گیری آلفای کرونباخ محاسبه شد که برابر با $0/85$ به دست آمد. همچنین در مطالعه حیدری (۱۳۹۴) بر روی دانش‌آموزان خمینی‌شهر ضرایب پایایی برای رضایت عمومی $0/79$ ، عواطف منفی $0/84$ ، رابطه با معلم $0/77$ ، فرصت $0/73$ ، پیشرفت $0/81$ ، ماجراجویی $0/78$ و انسجام اجتماعی $0/84$ و کل سؤالات $0/88$ به دست آمد. با توجه به نتیجه این پژوهش می‌توان گفت پرسشنامه کیفیت زندگی در مدرسه اعتبار خوبی دارد و می‌توان از آن برای ارزیابی کیفیت زندگی مدرسه در دانش‌آموزان دوره متوسطه و راهنمایی در جمعیت ایرانی استفاده نمود. همچنین در پژوهش اوضاعی و همکاران (۱۳۹۸)، مقدار پایایی کل پرسشنامه $0/88$ به دست آمد و برای بررسی روایی سازه از روش تحلیل عاملی استفاده شد که شاخص‌های ($RFI=0/93$ ، $IFI=0/92$ ، $CFI=0/91$ ، $NFI=0/92$ ، $RMSEA=0/04$) نشان از برازش اندازه‌گیری با داده‌های پژوهش و روایی سازه مطلوب آن دارد. در پژوهش حاضر، ضریب آلفای کرونباخ به دست آمده برای پایایی این پرسشنامه $0/90$ و همچنین شاخص AVE در راستای تعیین روایی همگرایی پرسشنامه، مقدار $0/65$ محاسبه شد.

یافته‌ها

جدول ۱: یافته‌های توصیفی و ماتریس همبستگی بین متغیرهای پژوهش

میانگین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی	۱	۲	۳
---------	--------------	-------	--------	---	---	---

۱- فرهنگ مدرسه	۶۲/۰۲	۱۰/۹۷	-۰/۱۰	۰/۳۳			
۱-۱ روابط دانش‌آموزان	۱۵/۰۶	۲/۶۶	-	-	۱		
۱-۲ روابط دانش‌آموزان و معلمان	۲۰/۲۹	۳/۹۲	-	-			
۱-۳ فرصت‌های آموزشی	۲۶/۶۷	۵/۸۷	-	-			
۲- کیفیت زندگی در مدرسه	۱۶۳/۴۹	۲۲/۹۷	-۰/۵۵	۰/۷۷	۱	**۰/۵۳	
۲-۱ رضایت عمومی	۲۵/۳۸	۴/۰۴	-	-			
۲-۲ عواطف منفی	۲۰/۵۰	۳/۱۷	-	-			
۲-۳ رابطه با معلم	۲۲/۶۰	۴/۰۹	-	-			
۲-۴ فرصت	۲۵/۵۳	۳/۷۴	-	-			
۲-۵ پیشرفت	۱۷/۵۰	۴/۱۸	-	-			
۲-۶ ماجراجویی	۲۱/۰۱	۶/۴۵	-	-			
۲-۷ انسجام اجتماعی	۳۱/۰۱	۷/۲۳	-	-			
۳- سازگاری	۳۱/۹۶	۵/۱۹	-۰/۲۶	۰/۳۷	۱	**۰/۶۳	**۰/۷۳
۳-۱ عاطفی	۹/۹۶	۱/۶۷	-	-			
۳-۲ اجتماعی	۸/۹۹	۱/۸۸	-	-			
۳-۳ آموزشی	۱۳/۰۲	۲/۵۸	-	-			

* معنی‌داری در سطح ۰/۰۵ ** معنی‌داری در سطح ۰/۰۱

در جدول ۱ نتایج همبستگی پیرسون برای بررسی رابطه میان فرهنگ مدرسه و کیفیت زندگی در مدرسه با سازگاری، به همراه میانگین و انحراف معیار نمرات آورده شده است. بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از جدول ۱ ضرایب همبستگی محاسبه‌شده بین فرهنگ مدرسه و کیفیت زندگی در مدرسه با سازگاری مثبت بوده و در سطح آلفای ۰/۰۱ معنی‌دار بود ($p < ۰/۰۱$). بر این اساس نتیجه گرفته می‌شود بین فرهنگ مدرسه و کیفیت زندگی در مدرسه با سازگاری دانش‌آموزان رابطه مستقیم وجود دارد.

جدول ۲: مقدار KMO و نتیجه آزمون کرویت بارتلت برای ماتریس همبستگی سؤالات

متغیرها	معیار کفایت نمونه KMO	آزمون بارتلت	
		درجه آزادی	معیار داری
فرهنگ مدرسه	۰/۹۳	۱۵۳	۳۶۴۴/۸۷
کیفیت زندگی در مدرسه	۰/۸۰	۷۴۱	۱۲۸۷۲/۲۴
سازگاری	۰/۶۷	۱۴۸۵	۶۷۷۱/۴۵

در جدول ۲، نتیجه آزمون KMO و آزمون کرویت بارتلت نشان داده شده است. همان‌طور که در این جدول نشان داده شده است اندازه آزمون KMO برای هر سه متغیر بالاتر از ۰/۶ است که نشان‌دهنده این است که ماتریس همبستگی کفایت لازم را دارد. آزمون کرویت بارتلت به‌منظور آزمون این فرضیه که ماتریس همبستگی یک ماتریس

واحدی است بکار می‌رود، چون سطح معنی‌داری مربوط به آزمون بارتلت کوچک‌تر از ۰/۰۵ است، بنابراین واحد بودن ماتریس همبستگی رد می‌شود.

جدول ۳: مقادیر AVE و میزان شاخص‌های پایایی

متغیر	AVE (>0.5)	پایایی مرکب (>0.6)	آلفای کرونباخ (>0.7)
فرهنگ مدرسه	۰/۸۱	۰/۹۳	۰/۸۸
کیفیت زندگی در مدرسه	۰/۶۵	۰/۹۳	۰/۹۰
سازگاری	۰/۷۹	۰/۹۲	۰/۸۷

ضرایب پایایی و مقادیر معیار میانگین واریانس استخراج‌شده (AVE)، در جدول ۳ نشان داده شده است. همه ساختارهای مدل دارای پایایی مرکب بالایی هستند و از شاخص معیار ۰/۶ که توسط باگوزی و یای (۱۹۸۸)، معرفی شده، بزرگ‌تر هستند. پایایی مرکب نشان‌دهنده پایایی درونی بالای داده‌های تحقیق است. مقدار آلفای کرونباخ بالاتر از ۰/۷ است که نشانگر پایایی قابل قبول است. همچنین میانگین واریانس استخراجی برای تمامی متغیرهای پنهان بیشتر از ۰/۵ بوده که نشان‌دهنده روایی همگرایی مناسب مدل است.

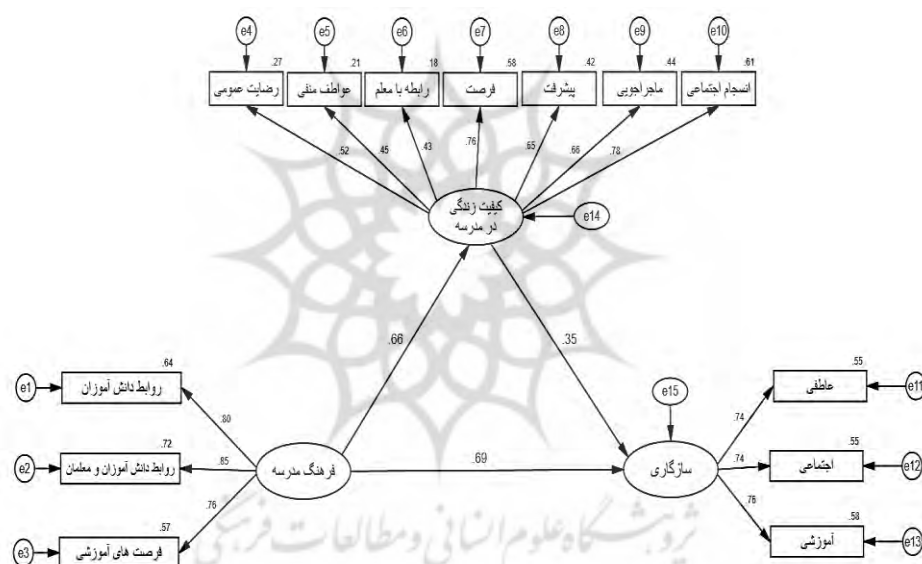
جدول ۴: ماتریس فورنل و لارکر جهت بررسی روایی واگرا

	۱	۲	۳
فرهنگ مدرسه	۰/۹۰		
کیفیت زندگی در مدرسه	۰/۵۱	۰/۸۱	
سازگاری	۰/۵۰	۰/۴۹	۰/۸۹

با توجه به نتایج جدول ۴، مقدار جذر میانگین مقادیر اشتراکی متغیرهای پنهان در پژوهش حاضر که در خانه‌های موجود در قطر اصلی ماتریس قرار گرفته‌اند، از مقدار همبستگی میان آن‌ها که در خانه‌های زیرین و راست قطر اصلی ترتیب داده شده‌اند، بیشتر است. این بدان معناست که هر سازه در مدل تحقیق نسبت به دیگر سازه‌ها با شاخص‌های خود در تعامل بیشتری است. این موضوع، روایی واگرای مناسب و برازش مناسب مدل‌های اندازه‌گیری پژوهش را نشان می‌دهد. با توجه به نتایج پایایی، روایی همگرا و روایی واگرا مشاهده می‌شود که مدل‌های اندازه‌گیری مدل معادلات ساختاری پژوهش به نحوی مطلوب، توانایی اندازه‌گیری متغیرهای پنهان پژوهش را دارند. لذا در ادامه برازش مدل ساختاری پژوهش بررسی می‌گردد.

برای بررسی نقش میانجی کیفیت زندگی در مدرسه در رابطه بین فرهنگ مدرسه با سازگاری از مدل‌سازی معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزار AMOS استفاده شد. معنی‌داری ضرایب پیش‌شرط لازم برای تحلیل معادلات ساختاری را فراهم می‌آورد. پیش از انجام تحلیل داده‌های پرت تک متغیری با استفاده از نمودار جعبه‌ای و داده‌های پرت چندمتغیری با استفاده از آماره ماهالانویس بررسی و از مجموعه داده‌ها کنار گذاشته شدند. کجی و کشیدگی توزیع نمرات متغیرها با استفاده از نرم‌افزار SPSS محاسبه و نتایج نشان داد هیچ‌کدام از مقادیر کجی و کشیدگی بیشتر از دامنه ± 1 نیست. نرمال بودن داده‌ها با استفاده از آزمون کالموگروف_اسمیرنوف بررسی شد. نتایج نشان داد توزیع نمرات

متغیرهای مدل نرمال است ($P > 0.05$). فرض استقلال خطاها با آماره دوربین واتسون برای محاسبه‌ی معادلات رگرسیونی مدل پژوهش بررسی شد که مقدار به‌دست‌آمده ($1/936 = \text{آماره دوربین-واتسون}$) بیانگر برقراری این مفروضه است. مفروضه‌ی هم خطی بین متغیرها با استفاده از همبستگی پیرسون بین زوج متغیرها بررسی شد. با توجه به اینکه همبستگی دو متغیری $0/9$ و بالاتر نشان‌دهنده‌ی هم خطی است، این مشکل در داده‌های پژوهش حاضر مشاهده نشد. علاوه بر آن آماره تحمل و عامل تورم واریانس به‌منظور بررسی هم خطی چندگانه محاسبه شد. نتایج نشان داد هیچ‌کدام از مقادیر آماره تحمل کوچک‌تر از حد مجاز $0/1$ و هیچ‌کدام از مقادیر عامل تورم واریانس بزرگ‌تر از حد مجاز 10 نمی‌باشند. بنابراین بر اساس دو شاخص ذکرشده وجود هم خطی چندگانه در داده‌ها مشاهده نشد. پس از بررسی مفروضه‌ها و حصول اطمینان از برقراری آن‌ها، به‌منظور ارزیابی مدل موردبررسی از تحلیل مسیر استفاده شد. نتایج در شکل ۲ ارائه شده است.

شکل ۲: ضرایب استاندارد مدل نقش میانجی کیفیت زندگی در مدرسه در رابطه بین فرهنگ مدرسه با سازگاری

در شکل ۲، ضرایب استاندارد مدل پیشنهادی به‌منظور بررسی نقش میانجی کیفیت زندگی در مدرسه در رابطه بین فرهنگ مدرسه با سازگاری نشان داده شده است. شاخص‌های مربوط به برازش مدل در جدول زیر ارائه شده است.

جدول ۵: شاخص‌های برازش مدل

SRMR	IFI	GFI	CFI	RMSEA	NFI	χ^2/df	شاخص برازش
$< 0/08$	$> 0/9$	$> 0/9$	$> 0/9$	$< 0/08$	$> 0/9$	≤ 5	مقدار مطلوب
$0/05$	$0/94$	$0/92$	$0/94$	$0/08$	$0/91$	$2/96$	مقدار به‌دست‌آمده

در جدول ۵، شاخص‌های برازش مدل ارائه شده است. شاخص برازندگی ریشه واریانس خطای تقریب (RMSEA) برابر ۰/۰۸ و ریشه استاندارد واریانس باقی مانده (SRMR) برابر با ۰/۰۵ است که نشان‌دهنده برازش مطلوب مدل است. شاخص‌های IFI، CFI، GFI و NFI نیز از ملاک موردنظر (۰/۹) بزرگ‌تر هستند. ضرایب به دست آمده حاکی از برازش مطلوب مدل است.

جدول ۶: جدول ضرایب مدل‌های اندازه‌گیری

p	.C.R	ضرایب استاندارد			
		۰/۸۰	روابط دانش آموزان	←	فرهنگ مدرسه
۰/۰۱	۱۶/۵۰	۰/۸۵	روابط دانش آموزان و معلمان	←	فرهنگ مدرسه
۰/۰۱	۱۴/۴۸	۰/۷۶	فرصت‌های آموزشی	←	فرهنگ مدرسه
		۰/۵۲	رضایت عمومی	←	کیفیت زندگی مدرسه
۰/۰۱	۶/۶۴	۰/۴۵	عواطف منفی	←	کیفیت زندگی مدرسه
۰/۰۱	۶/۳۶	۰/۴۳	رابطه با معلم	←	کیفیت زندگی مدرسه
۰/۰۱	۹/۱۲	۰/۷۶	فرصت	←	کیفیت زندگی مدرسه
۰/۰۱	۸/۳۸	۰/۶۵	پیشرفت	←	کیفیت زندگی مدرسه
۰/۰۱	۸/۴۷	۰/۶۶	ماجرای خوبی	←	کیفیت زندگی مدرسه
۰/۰۱	۹/۲۱	۰/۷۸	انسجام اجتماعی	←	کیفیت زندگی مدرسه
		۰/۷۴	عاطفی	←	سازگاری
۰/۰۱	۱۳/۲۲	۰/۷۴	اجتماعی	←	سازگاری
۰/۰۱	۱۳/۵۱	۰/۷۶	آموزشی	←	سازگاری

نتایج تحلیل مدل‌های اندازه‌گیری در جدول ۶ ارائه شده است. معنی‌دار بودن وزن‌های رگرسیون مربوط به مدل اندازه‌گیری متغیرهای فرهنگ مدرسه، کیفیت زندگی در مدرسه و سازگاری نشانه معرف بودن همه شاخص‌ها برای متغیرهای مکنون مربوطه است.

جدول ۷: اثرهای مستقیم، غیرمستقیم، کل و واریانس‌های تبیین شده متغیرها

از متغیر	به متغیر	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم	اثر کل	واریانس تبیین شده
فرهنگ مدرسه	کیفیت زندگی در مدرسه	**۰/۶۶	-	**۰/۶۶	۰/۴۴
فرهنگ مدرسه	سازگاری	**۰/۶۹	**۰/۲۳	**۰/۹۲	۰/۹۱

کیفیت زندگی در مدرسه

**۰/۳۵

-

**۰/۳۵

*معنی‌داری در سطح ۰/۰۵ **معنی‌داری در سطح ۰/۰۱

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده فرهنگ مدرسه ($\beta=0/66$, $p<0/01$) به‌صورت مثبت بر کیفیت زندگی در مدرسه تأثیر مستقیم دارند. فرهنگ مدرسه هم به‌صورت مستقیم ($\beta=0/69$, $p<0/01$) و هم به‌صورت غیرمستقیم ($\beta=0/23$) و با میانجی‌گری کیفیت زندگی در مدرسه بر سازگاری تأثیر دارد. کیفیت زندگی در مدرسه نیز به‌صورت مستقیم ($\beta=0/35$, $p<0/01$) بر سازگاری تأثیر مثبت دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر باهدف بررسی نقش فرهنگ مدرسه‌ای در پیش‌بینی سازگاری دانش‌آموزان نوجوان پایه نهم، با نقش میانجی کیفیت زندگی در مدرسه انجام گرفت. نتایج پژوهش نشان داد که مدل پیشنهادی پژوهش در سطح معنی‌داری ۰/۰۱ دارای برازش مطلوب است. به‌عبارت‌دیگر، کیفیت زندگی در مدرسه رابطه بین فرهنگ مدرسه‌ای با سازگاری در دانش‌آموزان نوجوان را میانجی‌گری می‌کند؛ بنابراین فرضیه پژوهش مبنی بر اینکه فرهنگ مدرسه از طریق کیفیت زندگی در مدرسه در سازگاری دانش‌آموزان نوجوان نقش دارد و سبب رشد آن می‌گردد، تأیید می‌شود.

اولین یافته پژوهش پژوهش نشان داد میان فرهنگ مدرسه‌ای و سازگاری دانش‌آموزان نوجوان، رابطه معنی‌دار و مثبت برقرار است. بدین‌صورت که رشد و بهبود فرهنگ مدرسه‌ای دانش‌آموزان در مدرسه، موجبات افزایش سازگاری آن‌ها را نیز فراهم خواهد کرد و بالعکس. در همین راستا این یافته پژوهش با نتایج تحقیقات نیکدل تیموری و جناآبادی (۱۳۹۹)، سلیمان پورعمران (۱۴۰۰) و بلوچی و ناستی زایی (۱۳۹۹)، مبنی بر اینکه فرهنگ مدرسه تأثیر بسزایی بر احساس تعلق به مدرسه دانش‌آموزان، خودتنظیمی آنان، پیشرفت تحصیلی، عملکرد تحصیلی و بهبود وضعیت آموزشی ایفا می‌کند و در نتیجه سبب افزایش سازگاری دانش‌آموزان را در زمینه‌های مختلف اجتماعی، عاطفی و آموزشی ایفا می‌کند، همسویی دارد. در تبیین این یافته پژوهش می‌توان اظهار داشت وقتی سطح فرهنگی مدرسه‌ای بالا باشد، دانش‌آموزان آموزش خوبی دریافت کرده و مطالب مفیدی یاد می‌گیرند. بدیهی است در چنین مدرسه‌ای در کنار مسائل آموزشی و تحصیلی، با احترام به نظر دانش‌آموزان و دادن اختیار و آزادی عمل در چارچوب قوانین به آنان، دانش‌آموزان احساس شایستگی کرده و در کنار همسالان خود رابطه‌ای توأم با پذیرش و احترام خواهند داشت و زمینه سازگاری آموزشی، اجتماعی و عاطفی دانش‌آموزان، فراهم می‌شود. به عقیده ریوا و همکاران (۲۰۲۲) و توس (۲۰۲۰)، سطوح بالای فرهنگ مدرسه‌ای باعث می‌شود تا همه عوامل مدرسه علی‌الخصوص دانش‌آموزان و سپس معلمان، مدیران و سایر کارکنان مدرسه، در کنار یکدیگر، به سطوح بالای رشد شناختی و رشد عاطفی-اجتماعی دست‌یابند و از این طریق، زندگی مسالمت‌آمیزی و باکیفیت بهتری را در محیط مدرسه تجربه کنند. در تفسیری دیگر باید تأثیر فرهنگ مدرسه و

مؤلفه‌های آن از قبیل انتظارات هنجاری، به همخوانی قوانین و مقررات مدرسه با انتظارات دانش‌آموزان، روابط دانش‌آموزان و معلمان، به کیفیت و نحوه تعاملات دانش‌آموزان با معلمان، روابط دانش‌آموزان، به نحوه ارتباط دانش‌آموزان با یکدیگر و فرصت‌های آموزشی، توجه به مرامنامه، محتوای اعلانات و تابلوها، اخبار، نمای ساختمان مدرسه، رفتار شاگردان در خارج از مدرسه، شکل لباس ویژه‌ی مدرسه، میزان کارهای هنری که بر نمای ساختمان مدرسه به چشم می‌خورد (نیاموبی ۱، ۲۰۱۷) و نظایر آن، فضای ناشی از تعاملات در مدرسه، مسائل انضباطی دانش‌آموزان، نظام‌های ارتباطی، هنری، قومی، حرفه‌ای، سیاسی و حتی جنسی، رسوم، سنت‌ها، باورهای تاریخی، عادات، هنجارها، انتظارات، برداشت‌های گفته و ناگفته مشترک و نیز مفروضه‌های مشترک، در مدرسه باعث تقویت متغیر فرصت‌های برابر آموزشی شده و نهایتاً به بهبود و ارتقای کیفیت زندگی مدرسه‌ای و افزایش احساس تعلق به مدرسه می‌شود (سلیمان‌پور عمران، ۱۴۰۰). در همین راستا، قاسمیان مقدم و همکاران (۱۴۰۱) ضمن تأکید بر اهمیت روابط معلم و دانش‌آموزان به‌عنوان یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های فرهنگ مدرسه‌ای، معتقدند روابط معلم-دانش‌آموزان نقطه ورودی منحصر به فردی برای مربیان و معلمان فراهم می‌کند تا محیط یادگیری و اجتماعی کلاس درس بهبود بیخشند. هنگامی که کودکان به محیط مدارس رسمی وارد می‌شوند، ارتباط با معلم پایه و اساسی برای انطباق موفقیت‌آمیز با محیط اجتماعی و تحصیلی می‌شود. دوستی (صمیمیت) در روابط معلم-دانش‌آموز بیانگر کیفیت مثبت ارتباط در روابط معلم-دانش‌آموز است (احترام متقابل، مراقبت، محبت و گرمی بین معلم و دانش‌آموز)، در مقابل تعارض بالا بیانگر کیفیت پایین (منفی) ارتباط در روابط معلم-دانش‌آموز است. بنابراین در در یک فرهنگ مثبت مدرسه‌ای و تحصیلی، دانش‌آموزان با یادگیری بهتر مفاهیم و درس، نگرش مثبت به مدرسه، کسب موفقیت و پیشرفت تحصیلی، پذیرش مسئولیت و تعهد در قبال تکالیف مدرسه، احساس تعلق به مدرسه، خودپنداره تحصیلی، بهزیستی روان‌شناختی، اشتیاق تحصیلی، انگیزه بیش‌تر برای فعالیت و کسب نتیجه و شادکامی، کیفیت زندگی بالاتری را در مدرسه تجربه می‌کنند و از این طریق موجبات رشد سازگاری آنان در مدرسه فراهم می‌شود.

در همین راستا دیگر یافته پژوهش، حکایت از رابطه معنی‌دار و مستقیم میان کیفیت زندگی در مدرسه و سازگاری دانش‌آموزان نوجوان دارد. در خصوص این یافته پژوهش می‌توان این‌گونه اظهار داشت که هرچه میزان کیفیت زندگی و شرایط زندگی در مدرسه افزایش یابد، بر سطوح سازگاری آن‌ها نیز افزوده می‌شود. نتایج پژوهش‌های میراکبرزاده و همکاران (۱۴۰۰)، کیانی و کریمیان‌پور (۱۳۹۸)، دل‌قندی و همکاران (۱۳۹۸) و دوریس و همکاران (۲۰۲۱) همسو است. این یافته مبین آن است که بهبود کیفیت زندگی دانش‌آموزان در مدرسه شامل بهبود ارتباط با همسالان، معلمان، کادر مدیریتی و سایر کارمندان مدرسه، احترام متقابل میان افراد حاضر در مدرسه، سبب ایجاد یک جو سالم در مدرسه شده و موجبات بهداشت روانی و جسمانی، ایجاد فرصت مناسب برای پیشرفت تحصیلی و یادگیری و همچنین ایجاد عواطف و

1 Nyamubi

2 Douris

هیجان‌ات مثبت در محیط آموزشی را فراهم می‌آورد؛ بنابراین در چنین محیطی است که دانش‌آموزان با شرایط تحصیلی و آموزشی، اجتماعی و فرهنگی و همچنین عاطفی و هیجانی مدرسه سازگاری پیدا کرده و به‌صورت خودجوش و متأثر از این جو حاکم، از کیفیت زندگی خود و همسالان خود مراقبت به عمل می‌آورند. در تبیینی دیگر می‌توان اظهار داشت که سبک زندگی و کیفیت زندگی به‌عنوان رویکرد زندگی انسان، بازتابی کامل از ارزش‌های اجتماعی، طرز برخورد، فعالیت‌ها، الگوهای رفتاری و عادات فردی چون تغذیه، خواب و فعالیت‌های بدنی است (کیسلر و همکاران، ۲۰۱۰) و هنگامی که انجام این امور در حد مطلوب باشد، زندگی افراد از کیفیت بیشتری برخوردار می‌شوند. از این‌رو منطقی به نظر می‌رسد، افرادی که دارای سبک زندگی مطلوب باشند، کیفیت زندگی و زیست بالاتری داشته باشند، عملکرد بهتری را تجربه کنند و برعکس سبک زندگی نامطلوب، کاهش کیفیت افراد از زندگی را به دنبال داشته باشد. در ادامه باید متذکر شد، دانش‌آموزانی که زندگی تحصیلی با کیفیتی دارند و از سلامت روان‌شناختی و جسمانی در مدرسه برخوردار باشند، سازگاری تحصیلی بیشتری را نیز تجربه خواهند کرد (نژادمقدم و سلیمی، ۱۳۹۸). به عقیده اتحادی فر و همکاران (۱۴۰۰)، کیفیت زندگی در دانش‌آموزان شامل رضایت عمومی، کاهش عواطف منفی، افزایش رابطه معلم با دانش‌آموز کسب فرصت، پیشرفت، ماجراجویی و انسجام اجتماعی است که رشد این متغیر، سبب افزایش و رشد میزان سازگاری دانش‌آموزان نیز می‌گردد. کادیم‌آ و همکاران (۲۰۱۵) معتقدند دانش‌آموزانی که رابطه مثبتی با همسالان و معلمان خود در مدرسه دارند و حمایت آن‌ها را احساس می‌کنند هم از نظر رفتاری و هم از نظر شناختی اشتیاق بیشتری به حضور در مدرسه و شرکت در فعالیت‌های مختلف آن خواهند داشت. بنابراین می‌توان اظهار نمود که با رشد کیفیت زندگی در مدرسه دانش‌آموزان از طریق مؤلفه‌های گوناگون از جمله فرهنگ مدرسه‌ای که پیش‌تر بیان شد، سازگاری دانش‌آموزان از جهات مختلف رشد و توسعه یابد.

بر همین اساس و طبق مباحث مطرح شده، آخرین یافته پژوهش حکایت از ایفای نقش میانجی کیفیت زندگی در مدرسه در رابطه میان فرهنگ مدرسه‌ای و سازگاری دانش‌آموزان دارد. این یافته پژوهش نیز مبین آن است که فرهنگ مدرسه-ای از طریق متغیر میانجی کیفیت زندگی در مدرسه، توانایی پیش‌بینی غیرمستقیم میزان سازگاری دانش‌آموزان نوجوان را دارد و بهبود فرهنگ مدرسه‌ای و در نتیجه بهبود کیفیت زندگی در مدرسه، موجبات افزایش میزان سازگاری آن‌ها را فراهم می‌کند. در این زمینه باید بیان داشت که رابطه میان دانش‌آموزان و دانش‌آموزان با معلمشان از عوامل آموزشی مؤثر در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان، محسوب می‌شوند که از مؤلفه‌های مدرسه با فرهنگ نیز به شمار می‌رود. این ارتباطات، شامل روابط دو یا چند طرفه کلامی و غیرکلامی است که بین معلم و دانش‌آموز و دانش‌آموزان و یکدیگر در محیط تحصیلی یا کلاس درس شکل می‌گیرد و در فرایند یادگیری دانش‌آموزان، عواطف مثبت نسبت به مدرسه، رضایت از زندگی در مدرسه، بهزیستی و سازگاری اجتماعی و آموزشی آنان نیز تأثیر مثبت می‌گذارد (احمدیان و

1 Cisler

2 Cadima

همکاران، ۱۴۰۱). کلاسی که در آن ارتباط عاطفی مثبتی بین دانش آموزان و آموزگاران برقرار است، دانش آموزان تکالیف ارزیابی را از نظر چالشی متوسط درک می‌کنند، بازخوردهای ارزیابی آموزگاران را دارای اطلاعات آموزنده می‌دانند، استانداردها و معیارهای ارزیابی را به‌روشنی درک می‌کنند، علاوه بر این فرصت‌های آموزشی و یادگیری بیشتری برای خود می‌یابند و چنین معیارهایی موجب انگیزش و سازش بیشتری در یادگیری و لذت بیشتر آن‌ها می‌شود که این مورد می‌تواند متعاقباً سبب شود در تکالیف تحصیلی از جمله تکالیف خواندن دانش آموزان پیشرفت بالایی حاصل شود. بدیهی است پیشرفت تحصیلی به‌نوبه خود، به‌عنوان یکی از مهم‌ترین و اثرگذارترین مؤلفه‌ها و عناصر کیفیت زندگی بالای مدرسه‌ای، سبب رشد و بهبود سازگاری و احساس تعلق به مدرسه دانش‌آموزان در مدرسه می‌گردد (اسماعیلی بوانی، ۱۳۹۹). بنابراین می‌توان ضمن آگاه‌سازی و تبیین روش‌های بهبود فرهنگ موجود در مدارس از طریق تمرکز بر مؤلفه‌های آن شامل ارزش‌ها، باورها و هنجارها، تعامل میان اعضا و برقراری روابط سازنده، کیفیت زندگی در مدارس را نیز افزایش داد؛ بنابراین در چنین شرایطی دانش‌آموزان با اشتیاق در فعالیت‌های آموزشی شرکت کرده و به نیازهای تحصیلی، عاطفی-هیجانی و اجتماعی خود، پاسخ مناسبی می‌دهند و به سطوح بالایی از سازگاری دست می‌یابند.

بنابر نتایج تحقیق حاضر، ضروری است سیاست‌گذاری‌های سازمان‌های متولی و در رأس آن‌ها وزارت آموزش و پرورش، به‌گونه‌ای طراحی و تدوین گردد که وضعیت فرهنگی و اجتماعی موجود در مدارس و در نتیجه کیفیت زندگی دانش‌آموزان در مدرسه، رشد یافته و در راستای بهبود این موارد گام‌های راهبردی برداشته شود. بدیهی است نیل به این هدف مستلزم همکاری ارکان فرهنگی کشور و وزارت آموزش و پرورش است. در این راستا پیشنهاد می‌شود از روان‌شناسان تربیتی و همچنین مشاوران آموزشی جهت برگزاری کارگاه‌های چگونگی بهبود کیفیت زندگی در مدارس و همچنین برقراری جو فرهنگی مناسب در یک مدرسه، دعوت شود. از جمله محدودیت‌های پژوهش حاضر می‌توان به عدم همکاری برخی از دانش‌آموزان در تکمیل پرسشنامه‌ها و عدم کنترل تأثیر جنسیت اشاره کرد؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی، از جامعه نوجوانان متشکل از دختران دانش‌آموز نیز جهت تبیین رابطه میان متغیرها، استفاده شود و مقایسه‌ای میان دو جنس، صورت گیرد.

سپاسگزاری

این پژوهش تماماً زیر نظر اداره آموزش و پرورش شهرستان بیرجند و با تأیید حراست، حوزه پژوهش و معاونت آموزش متوسطه اول انجام گرفته است. نویسندگان لازم می‌دانند از حوزه حراست مدیریت آموزش و پرورش شهرستان بیرجند بابت همکاری‌های ارزنده ایشان در انجام پژوهش تقدیر و تشکر نمایند.

منابع

اتحادی فر، محمدرضا؛ جنابادی، حسین؛ داورپناه، ابوسعید. (۱۴۰۰). اثربخشی بخشش درمانی در شادکامی و کیفیت زندگی تحصیلی

دانش‌آموزان. مطالعات روانشناسی تربیتی، ۱۸(۴۴)، ۵۱-۶۱. <https://doi.org/10.22111/jeps.2021.6364>

- احمدیان، مینا؛ ملکی، حسن؛ اسکندری، حسین؛ موسی پور، نعمت‌الله؛ صادقی، علیرضا. (۱۴۰۱). شناسایی و تبیین مشکلات ارتباط میان - فردی و اجتماعی دانش‌آموزان دوره دوم ابتدایی شهر تهران از دیدگاه معلمان. فصلنامه علمی-پژوهشی تعلیم و تربیت، ۳۸ (۱)، ۹-۲۶. <http://dorl.net/dor/20.1001.1.10174133.1401.38.1.1.9>
- اخوی ثمرین، زهرا؛ ابراهیمی، سودابه؛ شاکری، رسول؛ شکوهی راد، مریم. (۱۴۰۱). مدل‌یابی معادلات ساختاری سازگاری تحصیلی بر مبنای خودکارآمدی تحصیلی با میانجیگری خستگی هیجانی در دانش‌آموزان. مطالعات روانشناسی تربیتی، ۱۹ (۴۵)، ۱۳-۱. <https://doi.org/10.22111/jeps.2022.6966>
- استادرحیمی، احمد؛ فتحی، آیت‌الله. (۱۴۰۰). نقش الگوهای ارتباطی خانواده و فرهنگ مدرسه در گرایش به اعتیاد در دانش‌آموزان. فصلنامه علمی اعتیادپژوهی، ۱۵ (۵۹)، ۲۹۲-۲۷۵. <http://dx.doi.org/10.52547/etiadpajohi.15.59.275>
- اسماعیلی بوانی، مریم. (۱۳۹۹). بررسی رابطه بین ارتباط والد-فرزندی، ارتباط معلم- دانش‌آموز با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پسر پایه پنجم دوره ی ابتدایی شهر اهواز. دستاوردهای نوین در مطالعات علوم انسانی، ۳ (۳۳)، ۱۱۵-۱۲۶. <https://www.jonahs.ir/showpaper/162515164464b81f5a403c4>
- اصغرنژاد، نجف؛ مسعودیان، پریسا؛ موسویان زاده، عالم. (۱۴۰۱). بررسی رابطه اشتیاق به مدرسه و فرهنگ مدرسه با بهزیستی تحصیلی دانش‌آموزان دختر متوسطه اول و دوم شهر دهدشت. نظریه و عمل در تربیت معلمان، ۸ (۱۴)، ۱۸۶-۱۶۱. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.26457156.1401.8.14.8.7>
- اکبری بورنگ، محمد دلیری نیا، زهرا؛ رودی علی، ثریا. (۱۴۰۱). اثربخشی آموزش مهارت‌های زندگی با استفاده از کارتون (نقاشی متحرک) بر سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان پایه ششم. پژوهش در آموزش ابتدایی، ۴ (۸)، ۱۰-۱. https://reek.cfu.ac.ir/article_2684.html?lang=en
- اوضاعی، نسرین؛ عظیم پور، احسان؛ امام جمعه، محمدرضا. (۱۳۹۸). نقش میانجی فرسودگی تحصیلی و تاب‌آوری تحصیلی در رابطه بین سرزندگی تحصیلی و کیفیت زندگی در مدرسه. مطالعات آموزشی و آموزشگاهی، ۸ (۱)، ۲۶۲-۲۳۷. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.2423494.1398.8.1.11.2>
- اینانلو، مهدی؛ قمری، محمد. (۱۴۰۰). پیش‌بینی سازگاری تحصیلی براساس راهبردهای مقابله‌ای و اخلاق تحصیلی دانش‌آموزان. نشریه علمی آموزش و ارزشیابی (فصلنامه)، ۱۴ (۵۵)، ۳۴-۱۳. <https://doi.org/10.30495/jinev.2021.1881389.2053>
- باقری، محمدجواد؛ اصغرنژاد، علی اصغر؛ نصراللهی، بیتا. (۱۴۰۱). رابطه خودکارآمدی و کیفیت زندگی با نقش میانجی بهزیستی روان‌شناختی در سالمندان. روان‌شناسی پیری، ۸ (۱)، ۵۴-۳۹. https://jap.razi.ac.ir/article_2118.html
- بریمانی، ابوالقاسم؛ مظفری، علیرضا. (۱۴۰۱). رابطه بین عملکرد خانواده و کیفیت زندگی در مدرسه با نقش میانجی خودکارآمدی تحصیلی در دانش‌آموزان. پژوهش‌های جامعه‌شناسی، ۱۶ (۳)، ۱۲۹-۱۰۷. https://soc.garmsar.iau.ir/article_700108.html?lang=en
- بشریپور، سجاد؛ عینی، ساناز. (۱۴۰۱). تدوین مدل علی سازگاری تحصیلی دانش‌آموزان با ناتوانی یادگیری براساس خودکارآمدی تحصیلی و اشتیاق تحصیلی: نقش میانجی تاب‌آوری تحصیلی. ناتوانی‌های یادگیری، ۱۲ (۲)، ۳۳-۱۸. <https://doi.org/10.22098/jld.2022.7608.1814>

بلوچی، ابابکر؛ ناستی زایی، ناصر. (۱۳۹۹). رابطه فرهنگ مدرسه با پیشرفت تحصیلی، نیازهای بنیادین روانشناختی و خودتنظیمی تحصیلی دانش‌آموزان. *رویش روان شناسی*، ۹(۱۲)، ۲۰۳-۲۱۴.

<http://dorl.net/dor/20.1001.1.2383353.1399.9.12.11.6>

حافظ کمال، محمد. (۱۴۰۱). رابطه بین فرهنگ سازمانی حاکم بر مدرسه و اخلاق حرفه ای مدیران با مسئولیت پذیری معلمان در مدارس ابتدایی پسرانه شهرستان خنجین. *رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری*، ۶(۸۵)، ۶۰۹-۶۳۰.

<https://majournal.ir/index.php/ma/article/view/1473>

حسین زاده، بابک. (۱۴۰۱). بررسی رابطه خودکارآمدی و تنظیم هیجانی شناختی با سازگاری اجتماعی در دانش‌آموزان پسر دوره اول متوسطه. *دوماهنامه علمی-پژوهشی راهبردهای آموزش در علوم پزشکی*، ۱۵(۶)، ۶۳۸-۶۳۰.

<http://edcbmj.ir/article-1-1855-fa.html>

حسینیان، سیمین؛ نوری پور لیاولی، رقیه؛ عباسی، ناصر؛ قنبری، نیکزاد؛ افروز، غلامعلی؛ ایلانلو، حسین. (۱۴۰۱). اثربخشی آموزش گروهی مبتنی بر رویکرد راه حل محور بر سازگاری و سلامت روان نوجوانان بزهکار. *مطالعات روان‌شناختی*، ۱۸(۲)، ۷-۲۰.

<https://doi.org/10.22051/psy.2022.37915.2525>

حیدری، اعظم. (۱۳۹۴). بررسی ساختار عاملی (روایی سازه) پرسشنامه کیفیت زندگی در مدارس. *کنفرانس بین المللی علوم انسانی، روانشناسی و علوم اجتماعی، تهران. (صص ۱۳۶-۱۲۷)*. <https://civilica.com/doc/436516>

خالقی، محمد؛ نادری، نادر؛ رضایی، بیژن، جعفری، حبیب. (۱۴۰۱). بررسی رابطه بین فرهنگ سازمانی مدارس با انگیزش شغلی معلمان با توجه به نقش میانجی توانمندسازی روان‌شناختی (مورد مطالعه: مدارس دولتی مقطع ابتدایی آموزش و پرورش شهر اسلام‌آبادغرب). *فصلنامه علمی پژوهش در یادگیری آموزشگاهی و مجازی*، ۱۰(۲)، ۳۳-۵۰.

https://etl.journals.pnu.ac.ir/article_9385.html?lang=en

خانی، فاطمه؛ صادقیان، حسینعلی؛ قانعیان، محمدتقی؛ میرحسینی، سیدابوالقاسم؛ جام‌برسنگ، سارا. (۱۴۰۱). ارتباط شاخص‌های مدرسه سبز با کیفیت زندگی دانش‌آموزان دختر مدارس متوسطه اول شهریزد در نیمسال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹. *طلوع بهداشت یزد*، ۲۱(۵)، ۸۰-۹۴.

<http://dx.doi.org/10.18502/tbj.v21i5.11755>

خساره، حمیده؛ پولادی ریشهری، علی؛ محمدی، سید یونس. (۱۴۰۱). اثربخشی طرحواره درمانی بر تاب‌آوری و سازگاری اجتماعی در نوجوانان دختر شهر کرمان. *فصلنامه پژوهش‌های نوین روانشناختی*، ۱۷(۶۸)، ۱۱۵-۱۲۲.

<https://dorl.net/dor/20.1001.1.27173852.1401.17.68.4.8>

دانشمندی، الهام؛ جهان، فائزه. (۱۴۰۰). تأثیر هنردرمانی خانواده‌محور بر حساسیت اضطرابی، نگرش‌های ناکارآمد و سازگاری دانش‌آموزان دارای اختلال اضطراب فراگیر. *توانمندسازی کودکان استثنایی*، ۱۲(۴)، ۳۸-۴۸.

<https://doi.org/10.22034/ceciranj.2021.259157.1525>

دلقدندی، علیرضا؛ بیان فر، فاطمه؛ طالع پسند، سیاوش. (۱۳۹۸). پیش‌بینی رفتارهای خودناتوان‌ساز تحصیلی بر اساس اشتیاق تحصیلی، کیفیت زندگی در مدرسه و احساس تعلق به مدرسه دانش‌آموزان پسر دوره دوم متوسطه شهر ری. *فصلنامه روان‌شناسی تربیتی*، ۱۵(۵۳)، ۷۳-۹۲.

<https://doi.org/10.22054/jep.2020.40596.2624>

دهواری، ایوب؛ عرب، علی؛ شیرازی، محمود. (۱۴۰۰). مقایسه اثربخشی واقعیت‌درمانی و بخشش‌درمانی بر کیفیت زندگی در مدرسه کودکان دارای ناتوانی یادگیری. خانواده درمانی کاربردی، ۲(۳)، ۴۷۸-۴۹۳.

<https://doi.org/10.22034/aftj.2022.319094.1303>

رحمانی بادی، ابوالفضل؛ تقوایی، داود؛ پیرانی، ذبیح. (۱۴۰۰). بررسی مدل میانجیگرانه‌ی بهزیستی روانشناختی در ارتباط بین هوش موفق و سازگاری هیجانی با خودتنظیمی یادگیری. تحقیقات علوم رفتاری. ۱۹(۴)، ۶۸۶-۶۹۵.

<http://dx.doi.org/10.52547/rbs.19.4.686>

رنجبری، مینا؛ سلیمانی مایوسف، توران. (۱۴۰۱). بررسی تفاوت کیفیت زندگی تحصیلی دانش‌آموزان پسر پایه چهارم مدارس عادی و مدارس زندگی شهر تهران. فصلنامه علمی-پژوهشی تعلیم و تربیت، ۳۸ (۳)، ۱۵۸-۱۴۳.

<http://dorl.net/dor/20.1001.1.10174133.1401.38.3.8.0>

زاهد بابلان، عادل؛ عابدی نیا، افشین؛ تقوی قره بلاغ، حسین؛ قربانزاده طولارود پایین، پدram. (۱۴۰۱). الگوسازی تأثیر رهبری تحول‌آفرین بر خودکارآمدی معلمان با میانجی‌گری فرهنگ مدرسه. نوآوری های آموزشی، ۲۱(۲)، ۴۹-۶۶.

<https://doi.org/10.22034/jei.2022.297909.2049>

زاهد بابلان، عادل؛ کریمیان پور، غفار؛ دشتی، ادریس. (۱۳۹۶). نقش کیفیت زندگی در مدرسه و خودپنداره تحصیلی در اشتیاق تحصیلی در دانش‌آموزان پایه پنجم و ششم ابتدایی شهرستان ثلاث باباجانی. رویکردهای نوین آموزشی، ۱۲(۱)، ۷۵-۹۱.

<https://doi.org/10.22108/nea.2017.21751>

زاهد بابلان، عادل؛ معینی کیا، مهدی؛ صاحب‌دل، سهیلا؛ فروغی، فردین. (۱۴۰۰). نقش فرهنگ مدرسه و خلاقیت سازمانی بر اشتیاق شغلی معلمان دوره ابتدایی ناحیه دو شهر اردبیل. فصلنامه علمی تخصصی رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری، ۱۶(۵)، ۱۳۷-۱۲۱.

<https://majournal.ir/index.php/ma/article/view/751>

سرمد، زهره؛ حجازی، الهه؛ بازرگان، عباس. (۱۴۰۱). روش تحقیق در علوم رفتاری، تهران: آگاه.

سلطان تبار شهاب‌الدینی، محدثه؛ جهانگیر، پانته آ؛ نیکنام، مژگان. (۱۴۰۲). پیش‌بینی کیفیت زندگی بر اساس وظیفه‌شناسی با میانجیگری سازگاری در نوجوانان بی‌سرپرست و بدسرپرست استان تهران. فصلنامه مدیریت ارتقای سلامت، ۱۲(۳)، ۳۹-۲۸.

<http://dx.doi.org/10.22034/JHPM.12.3.28>

سلطانی، متین؛ نریمانی، محمد؛ موسی زاده، توکل. (۱۴۰۱). بررسی آموزش راهبردهای خودتنظیمی بر سازگاری اجتماعی و هماهنگی دیداری حرکتی دانش‌آموزان دارای ناتوانی های یادگیری. ناتوانی های یادگیری، ۱۲(۲)، ۳۴-۴۵.

<https://doi.org/10.22098/jld.2023.12017.2055>

سلطانی شال، رضا؛ کارشکی، حسین؛ آقامحمدیان شعرباف، حمیدرضا؛ عبدخدایی، محمدسعید؛ بافنده، حسین. (۱۳۹۰). بررسی روایی و پایایی پرسشنامه کیفیت زندگی در مدرسه در مدارس شهر مشهد. مجله دانشگاه علوم پزشکی کرمان، ۱۹(۱)، ۷۹-۹۳.

https://jkmu.kmu.ac.ir/article_16608.html

سلیمان پورعمران، محبوبه. (۱۴۰۰). رابطه فرصت‌های برابر آموزشی با کیفیت زندگی مدرسه‌ای و احساس تعلق به مدرسه با نقش میانجی فرهنگ مدرسه در دبیران متوسطه. پژوهش‌های تربیتی، ۹(۴۳)، ۲۷۶-۲۵۳. 1-
[http://erj.khu.ac.ir/article-1-](http://erj.khu.ac.ir/article-1-789-en.html)

[789-en.html](http://erj.khu.ac.ir/article-1-789-en.html)

- شهریاری سرحدی، مرضیه؛ خضری مقدم، نوشیروان؛ تاشک، آناهیتا. (۱۳۹۹). اثربخشی آموزش مدیریت والدین بر تحمل ناکامی و سازگاری دختران نوجوان. *رویش روان شناسی*، ۹(۸)، ۱۱۱-۱۲۲. <http://frooyesh.ir/article-1-2093-fa.html>
- عمادی، سیدرسول؛ مظفری مکی آبادی، منصوره. (۱۳۹۵). بررسی تأثیر آموزش چندرسانه‌ای سبک تبیین بر درماندگی و سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان با ناتوانی‌های یادگیری. *ناتوانی های یادگیری*، ۵(۳)، ۱۶۱-۱۴۵. https://jld.uma.ac.ir/article_413.html
- عینی، ساناز؛ نظر، سمیرا؛ عبادی، متینه؛ زینال زاده، مهتاب. (۱۴۰۱). تدوین معادلات ساختاری سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان با اختلال یادگیری ویژه بر اساس ناگویی هیجانی و باورهای فراشناختی و با میانجی‌گری حمایت اجتماعی ادراک‌شده. *ناتوانی های یادگیری*، ۱۱(۴)، ۶۲-۷۷. <https://doi.org/10.22098/jld.2022.8168.1865>
- غلامی، محمדתقی؛ فلاوندی، حسن؛ اکبری سوره، پروا؛ امانی ساری بگلو، جواد. (۱۳۹۲). فرهنگ مدرسه و از خود بیگانگی تحصیلی: نقش واسطه ای نیازهای روانشناختی اساسی، راهبرد فرهنگ، ۲۴، ۹۹-۱۱۶. http://www.jsfc.ir/article_15141.html?lang=en
- قاسمیان مقدم، علیرضا؛ قاسمزاده، مرضیه؛ سنگچولی، امیر. (۱۴۰۱). نقش کیفیت ارتباط معلم - دانش آموز در پیش بینی سازگاری تحصیلی و سرزندگی تحصیلی دانش آموزان مقطع متوسطه دوره اول. *دستاوردهای نوین در مطالعات علوم انسانی*، ۵(۵۴)، ۷۷-۹۲. <https://www.jonahs.ir/showpaper/172533536864b81f5dc0524>
- کریمی دشتکی، احمد. (۱۴۰۲). مدل ساختاری اشتیاق به مدرسه بر اساس فرهنگ مدرسه با نقش میانجی جو کلاس و خودپنداره تحصیلی دانش‌آموزان. *جامعه شناسی آموزش و پرورش*، ۱۹(۱)، ۳۰۳-۳۱۲. https://www.iase-jrn.ir/article_705433.html
- کیانی، احمدرضا؛ کریمیان پور، غفار. (۱۳۹۸). نقش کیفیت زندگی در مدرسه و خودتنظیمی تحصیلی در پیش‌بینی سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان. *روان شناسی مدرسه و آموزشگاه*، ۸(۱)، ۱۹۱-۱۷۳. <https://doi.org/10.22098/jsp.2019.802>
- محسنی، ندا؛ حسینی، محمدعلی؛ قورچیان، نادرقلی. (۱۴۰۱). ارتقاء تعامل مدرسه و خانواده در پیشگیری از سوء رفتارهای اجتماعی نوجوانان: واکاوی ابعاد و مولفه ها با رویکرد کیفی. *جامعه شناسی آموزش و پرورش*، ۱۸(۱)، ۲۰۶-۱۹۰. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.23221445.1401.15.1.15.4>
- محمدپور، محمد؛ جهان، فائزه؛ مکوند حسینی، شاهرخ؛ معاضدیان، آمنه. (۱۴۰۲). تعیین اثربخشی بازی‌درمانی شناختی-رفتاری در تنظیم هیجان و سازگاری تحصیلی دانش‌آموزان دارای اختلال نارسا نویسی. *نشریه پژوهش پرستاری ایران*، ۱۸(۳)، ۱۱-۱. <http://dx.doi.org/10.22034/IJNR.18.3.1>
- محمودی سردره، فاطمه؛ شهامت، نادر؛ احمدی، عبداله؛ صالحی، مسلم. (۱۴۰۱). فرهنگ سازمانی مدارس اثربخش دوره متوسطه شهرستان بندرعباس: مقایسه وضع موجود و مطلوب. *فصلنامه رهبری و مدیریت آموزشی*، ۱۶(۲)، ۲۷۱-۲۵۵. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.27171329.1401.16.2.10.4>
- مرتضایی، علی؛ ایرانمنش، زهرا؛ رباطی، فاطمه السادات؛ منظری توکلی، وحید. (۱۴۰۰). اثربخشی آموزش راهبردهای هیجان‌مدار بر خودکارآمدی تحصیلی و سازگاری تحصیلی دانش‌آموزان. *فصلنامه پژوهش‌های کاربردی روانشناختی*، ۱۲(۴)، ۳۶۳-۳۷۸. <https://doi.org/10.22059/japr.2022.304675.643549>

موسوی، رقیه؛ فاطمه السادات؛ شانازی، یادگار. (۱۳۹۹). رابطه بین تحمل ناکامی و انگیزه تأیید با سازگاری عاطفی دانش‌آموزان دختر. پژوهش‌های مشاوره، ۱۹(۷۳)، ۱۸۹-۱۷۰.

<http://research.shahed.ac.ir/WSR/WebPages/Report/PaperView.aspx?PaperID=158888>

میراکبرزاده، زینب؛ خنجرخانی، مسعود؛ ناستی زایی، ناصر. (۱۴۰۰). رابطه کیفیت زندگی در مدرسه با خودپنداره تحصیلی، بهزیستی روانشناختی و اشتیاق تحصیلی. رویش روان‌شناسی، ۱۰(۱)، ۶۳-۷۴.

<http://dorl.net/dor/20.1001.1.2383353.1400.10.1.11.1>

نژاد مقدم، حدیث؛ سلیمی، مهتاب. (۱۳۹۸). نقش سبک زندگی ارتقا دهنده سلامت در کیفیت زندگی مدرسه و سازگاری تحصیلی دانش‌آموزان دوره متوسطه. دوماهنامه علمی-پژوهشی راهبردهای آموزش در علوم پزشکی، ۱۲(۱)، ۱۳۵-۱۴۳.

<http://dx.doi.org/10.29252/edcbmj.12.01.19>

نیکدل تیموری، انیس؛ جنآبادی، حسین. (۱۳۹۹). نقش فرهنگ مدرسه در پیش‌بینی احساس تعلق به مدرسه دانش‌آموزان. روان‌شناسی مدرسه و آموزشگاه، ۹(۳)، ۲۸۷-۲۷۸.

<https://doi.org/10.22098/jsp.2020.1076>

وئوق، امیر؛ شعبانی، جعفر؛ اسدی، جوانشیر. (۱۴۰۱). مقایسه اثربخشی نوروفیدبک و شناخت درمانی مبتنی بر ذهن آگاهی بر سازگاری اجتماعی، سازگاری هیجانی و سازگاری تحصیلی دانش‌آموزان. عصب روانشناسی، ۸(۲)، ۳۳-۴۸.

<https://doi.org/10.30473/clpsy.2022.62683.1650>

یزدانی، فرناز؛ فخریمی فرهادی، رزیتا. (۱۴۰۱). بررسی تاثیر نگرش بر زندگی والدین بر میزان سازگاری اجتماعی، تاب‌آوری و نشاط ذهنی دانش‌آموزان دوره اول متوسطه. مشاوره مدرسه، ۲(۴)، ۱-۲۲.

<https://doi.org/10.22098/jsc.2023.12357.1080>

References

- Ahmadi, Z., & Omidvar, S. (2022). The quality of sleep and daytime sleepiness and their association with quality of school life and school achievement among students. *Journal of education and health promotion*, 11, 159. <https://doi.org/10.4103%2Fjehp.jehp.22.22>
- Anttila, E., & Svendler Nielsen, C. (2019). Dance and the quality of life at schools: A Nordic affiliation. *Dance and the quality of life*, 4, 327-345. https://doi.org/10.1007/978-3-319-95699-2_19.
- Arshi, S. (2022). Predicting Social Adjustment Based on the Ability to Solve Social Problems and Selfcompassion in Adolescents. *Journal of Health Sciences and Surveillance System*, 10(2), 216-221. <https://doi.org/10.30476/jhsss.2021.90155.1180>.
- Botelho, F., Cerqueira, A., Gaspar, S., Gaspar, T., Calado, P., & Gaspar de Matos, M. (2021). Foreign adolescents living in Portugal: Quality of life and school experiences. *Journal of Community Psychology*, 49(6):1806-1818. <https://doi.org/10.1002/jcop.22625>.
- Bowman, N. A., Jarratt, L., Jang, N., & Bono, T. J. (2019). The unfolding of student adjustment during the first semester of college. *Research in Higher Education*, 60, 273-292. <https://doi.org/10.1007/s11162-018-9535-x>.
- Cadima, J.; Sarah, D.; Karine, V. and Evelien B. (2015). Child engagement in the transition to school: Contributions of selfregulation, teacher-child relationships and classroom climate. *Early Childhood Research Quarterly*, 32(3): 1-12. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2015.01.008>.

- Cisler, J. M., Olatunji, B. O., Feldner, M. T., & Forsyth, J. P. (2010). Emotion Regulation and the Anxiety Disorders: An Integrative Review. *Journal of psychopathology and behavioral assessment*, 32(1), 68–82. <https://doi.org/10.1007/s10862-009-9161-1>
- Daniati, S. P., Subiyantoro, S., & Fadhilah, S. S. (2019). Natural School Culture as a Free and Fun Alternative Education in Building the Students' Character. *Ilkogretim Online*, 18(1), 331-342. <http://dx.doi.org/10.17051/io.2015.85927>.
- De la Barrera, U., Schoeps, K., Gil-Gómez, J. A., & Montoya-Castilla, I. (2019). Predicting adolescent adjustment and well-being: The interplay between socio-emotional and personal factors. *International journal of environmental research and public health*, 16(23), 4650. <https://doi.org/10.3390/ijerph16234650>.
- Douris, P. C., Hall, C. A., & Jung, M.-K. (2021). The relationship between academic success and sleep, stress and quality of life during the first year of physical therapy school. *Journal of American College Health*, 69(8), 1-10. <https://doi.org/10.1080/07448481.2021.1908310>.
- Fiftinova, F. (2021). SOCIAL ADJUSTMENT AND ACADEMIC ACHIEVEMENT OF EFL STUDENTS AT HIGHER EDUCATION. *The Journal of English Literacy Education: The Teaching and Learning of English as a Foreign Language*, 8(2), 138-149. <http://dx.doi.org/10.36706/jele.v8i2.14328>.
- Gündogan, S., & Özgen, H. (2020). The Relationship between the Quality of School Life and the School Burnout. *International Journal of Evaluation and Research in Education*, 9(3), 531-538. <http://dx.doi.org/10.11591/ijere.v9i3.20686>.
- Higgins-D'Alessandro, A., & Sadh, D. (1998). The dimensions and measurement of school culture: Understanding school culture as the basis for school reform. *International Journal of Educational Research*, 27(7), 553-569. [https://doi.org/10.1016/S0883-0355\(97\)00054-2](https://doi.org/10.1016/S0883-0355(97)00054-2).
- Liran, B., & Miller, P. (2019). The role of psychological capital in academic adjustment among university students. *Journal of Happiness studies*, 20, 51-65. <https://doi.org/10.1007/s10902-017-9933-3>.
- Liu, Y., Bellibaş, M. Ş., & Gümüş, S. (2021). The effect of instructional leadership and distributed leadership on teacher self-efficacy and job satisfaction: Mediating roles of supportive school culture and teacher collaboration. *Educational Management Administration & Leadership*, 49(3), 430-453. <https://doi.org/10.1177/1741143220910438>.
- Karadag, M., Altınay Aksal, F., Altınay Gazi, Z., & Dağlı, G. (2020). Effect size of spiritual leadership: In the process of school culture and academic success. *Sage Open*, 10(1), 2158244020914638. <https://doi.org/10.1177/2158244020914638>
- Nyamubi, G. J. (2017). Determinants of secondary school teachers' job satisfaction in Tanzania. *Education Research International*, 2017, 1-8. <https://doi.org/10.1155/2017/7282614>.
- Okorn, A., Verhoeven, M., & Van Baar, A. (2022). The importance of mothers' and fathers' positive parenting for toddlers' and preschoolers' social-emotional adjustment. *Parenting*, 22(2), 128-151. <https://doi.org/10.1080/15295192.2021.1908090>.

- Paramo, M. F., Cadaveira, F., Tinajero, C., & Rodríguez, M. S. (2020). Binge drinking, cannabis co-consumption and academic achievement in first year university students in Spain: academic adjustment as a mediator. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(2), 542-555. <https://doi.org/10.3390/ijerph17020542>.
- Ryu, J., Walls, J., & Louis, K. (2022). Caring leadership: The role of principals in producing caring school cultures. *Leadership and Policy in Schools*, 21(3), 585-602. <https://doi.org/10.1080/15700763.2020.1811877>.
- Schneider, B., González-Romá, V., Ostroff, C., & West, M. A. (2017). Organizational climate and culture: Reflections on the history of the constructs in the Journal of Applied Psychology. *Journal of applied psychology*, 102(3), 468-475. <https://doi.org/10.1037/apl0000090>
- Srivastava, P. S. (2018). Social adjustment problems of school going academic achievers. *International Journal of Academic Research and Development*, 3(1), 164-166. <https://www.academicjournal.in/archives/2018/vol3/issue1/2-6-364>.
- Toraman, C., & Aycicek, B. (2019). An Investigation of the Relationships Between Attachment Levels to School and the Variables of the Perception of School Life Quality and Peer Pressure Among High School Students. *Journal of Education and Training Studies*, 7(1), 76-84. <https://doi.org/10.11114/jets.v7i1.3720>.
- Tus, J. (2020). An Assessment of the School Culture and Its Impact on the Academic Performance of the Students. *IJARW*, 1(11), 23-28. <http://dx.doi.org/10.6084/m9.figshare.12250424.v1>.
- Quero, S., Fernández-Buendía, S., Baños, R. M., & Botella, C. (2023). Cognitive behavioral therapy and adjustment disorder. In *Handbook of Cognitive Behavioral Therapy by Disorder*, (pp. 65-77). Academic Press. <https://www.elsevier.com/books/handbook-of-cognitive-behavioral-therapy-bydisorder/martin/978-0-323-85726-0>.
- Widodo, A. (2023). Mainstreaming the Development of School Culture as A Reinforcement of Character Values: A Literature Review. *Cendikia: Media Jurnal Ilmiah Pendidikan*, 13(3), 408-413. <http://dx.doi.org/10.21093/di.v19i2.1742>.
- Xia, J., Wang, M., & Zhang, S. (2022). School culture and teacher job satisfaction in early childhood education in China: the mediating role of teaching autonomy. *Asia Pacific Education Review*, 24, 1-11. <https://doi.org/10.1007/s12564-021-09734-5>.